

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός υψώνεται άμα
είη πώς δε φοβάται την
άληθεια - ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 22 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1909

ΓΡΗΦΕΙΑ: ΑΡΧΙΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΠΡΩ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 336

goull

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. 'Η κούλια τέκρονόταμου (συ-
νήχεια).
- 'Η Ψυχολογία του συμβολισμού
- ΑΜΑΡΥΛΙΔΑ. 'Ο 'Ενορκος.
- Ο ΝΟΥΜΑΣ 'Τα Τραγούδια του 'Απριλη.
- ΜΕΝΟΣ ΦΙΑΗΝΤΑΣ. 'Ο συντραβηγμός. (τίλος)
- ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Νέα βιβλία (Νέα διαίρεση της πό-
λεως 'Αθηνών κτλ.)
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ Ρήγας Γκόλφης, Σπύρος Παρούλης.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

“ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ,”

Τι αξίζει ο στίχος του Ρήγα Γκόλφη, το ξέρουν οι αναγνώστες μας, γιατί όλοι πάνου κάτου οι στίχοι που γιομίζοννε, μα και στο- λίζουν, το βιβλίο του, δημοσιευτήκανε σε τού- τες δώ τις στήλες. Τι αξίζει τώρα το βιβλίο του, δά μάς το πεί αύριο ή Κριτική. 'Εμείς σήμερα το χαιρετάμε μοναχά τδμορφο το βι- βλίο με το λουλουδένιο τόν τίτλο και τούς λε- βέντικους κι άρμονικούς στίχους, που άρμο- σμένοι πάνου

σής Ρούμελης τή λέρα τήν παληκαρία μάς φέρουν από τή ψηλά Βελούχια το δημο- τικό τραγούδι κελαδημένο από καινούρια φλο- γέρα.

Κούφια και βροντερά παινήματα δέν; ται- ριάζοννε στο σεμνό τραγουδιστή. 'Ο Νουμάς τουλάχιστο αναγκάζεται να λιγοστέψει το φα- νέρωμα τής χαράς του, γιατί ο άκριβός συνα- γωνιστής και συνεργάτης μας είναι τόσο στενά συνδεμένος με το έργο μας και με τόν άγώνα μας, βρίσκεται τ ό σ ο μ έ σ α στο Νουμά, που κάθε παινήμα θα φανεί πώς γίνεται γιά τόν ίδιο το Νουμά.

Δέν ξέρουμε τί θα μάς πεί αύριο ή Κρι- τική γιά το βιβλίο του Ρήγα Γκόλφη. Μπορεί να βρει ψεγάδια εκεί που έμεις όμορφες βρι- σκουμε και μπορεί να σβήσει σελίδες που έμεις τις καμαρώνουμε να λαμποκοπάνε σα διάφανο κρύσταλλο. 'Ένα μοναχά, θαρρούμε, δε θα μπορούσε νάν του άρηθδει: Το γιομάτο στίχο, τήν ολοζώντανη και κανονική γλώσσα και το α ἴ σ ι η μ α —προπάντων αυτό.

'Ωστόσο ο Ρήγας Γκόλφης δέν έβγαλε το βιβλίο του γιά νάν τδ πνίξει σε λιβάνια, παρὰ γιά νάν το παραδώσει στα χέρια τής Κριτικής και νάκούσει τή γνώμη της. Κι αυτό, θαρ- ρούμε, είναι ένα γνώρισμα, από τή πολλά, του α λ η θ ι ν ο υ ποιητή.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΦΛΟΓΕΡΑΣ

('Από τή «Τραγούδια του 'Απριλη»)

Ρωτάς και με ξαναρωτάς γλυκός γιατί 'ν δ άχός μου.
Μή 'ναι ή φλογέρα μου γλυκειά, μή 'ναι γλυκειά ή
[καρδιά μου;
Μηδέ ή φλογέρα μου είν' γλυκειά, μηδέ γλυκειά ή
[καρδιά μου,
μα είναι γλυκειά ή αγάπη σου, γλυκά 'ν τή μαύρα
[μάτια.

"Αγορρος όντας είμοννα και σπέρδιμος λεβέντης
κνήγησα 'να σταυρωτό στα κατάραχια τή έρμα,
και τή κοκάλι τή μακρί, τ' άρπαχτικό ποδάρι
τ' άδραξα, τή μαστόρεψα, ροφήξα τή μεδούλε,
και δέκα νύχτες τ' άφησα κρυμένο στο ρουμάνι
κι άπέκει πηα το στο βουνί στην πιδ άψηλή κορ-
[φή του,
στερνά τ' άπίθωσα σιμά στή μάισσα νερομάνα.
Και σάν εδιάβηκε δ καιρός στα χέρια μου τή πηρα
τό φύσηξα, άχολόγησε κι όμπερός μου γά ή φλογέρα.

Κάνει τή φύλλα τών δεντρών πώς σειόνται μέσ' τή
[δάσα,
τό πώς σουράνε οι άγέρηδες στα κορφοβούνια
[άπάνου;
τό πώς ή βρόση κελαϊδάει κάτου άπ' τή χορταράκια-
Δαιμονικό τή φύσημα μέσα στα σπήλια μπαίνει,
σα βούκινα τ' άντιλαλάν και τή σκορπιάν στούς
[κάμπους.
Κι αν έχη μέσα του ψυχή, κι αν έχη άντρεία και
[γιάτα
κι αν έχη γλώνα και καημό και πλάνεμα κι αγάπη,
δικά σου είν' τή χαρίσματα κ' ή φλόγα του δική σου.
Κοντός δ όρόμος δ μακρός στού λογισμού τούς
[κύκλους,
δ άχός δε βγαίνει δίχως σου κι δ νούς όρομάνε να
[σε 'βρη.

Ρωτάς και με ξαναρωτάς γλυκός γιατί 'ν δ άχός μου.
Μή 'ναι ή φλογέρα μου γλυκειά, μή 'ναι γλυκειά ή
[καρδιά μου;
Μηδέ ή φλογέρα μου είν' γλυκειά μηδέ γλυκειά ή
[καρδιά μου
μα είναι γλυκειά ή αγάπη σου, γλυκά 'ν τή μαύρα
[μάτια
τή μαύρα τή καμάμαυρα τή σόντενα τή μάτια.
Στόν ύπνο μου, στόν ξέπνο μου, στο γέλιο μου,
[στό κλάμα,
και βούλουμαι και νείρουμαι και λαχταρώ και θέλω
με τήν ψυχή, με τήν καρδιά, με τή ζωή, με τή αίμα,
να τή φιλήσω μα βολά και χίλιες να πεθάνω,
να τή φιλήσω έδώ στις γις και να χαρώ στόν άδη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Μεγάλες έποχές στην ιστορία λίμε εκείνες που έχυσαν φώς στο όρομο τής ζωής κ' έγινν σταθμοί στην εξέλιξη του ανθρώπου. Κ' ή φιλοσοφία κ' ή τέχνη στούς καιρούς αύτούς δέν είναι παρὰ ένα φώς χυμένο στην ανθρώπινη ψυχή, ένα βήμα βαθύτερα στο γνωρισμό του είναι μας και τής προσπάθειας τής ανθρωπότητας. Γιά τούτο κ' ή προσπάθεια τής φιλοσοφίας και τής τέχνης σε τέτιες έποχές στα- θηκε πάντα τή φωτισμα του νού και του αισθήμα- τος και τή χαρακτηριστικό τών μεγάλων δημιουρ- γικών πνευμάτων είναι ή λαγαρότητα κ' ή φωτι- νάδα. 'Εκείνο που στην ιστορία λίμε με τή όνόματα

ἑλλητισμός, ἀνθρωπισμός ἢ ἀνχγέννηση, αἰώνας τοῦ φωτισμοῦ, δὲν εἶναι παρὰ τὰ κορυφώματα τῆς προσπαθείας τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ ἐξήγηση τῆς ζωῆς καὶ ἀνακάλυψη τῶν νόμων τῆς. Πάντα τις τάσεις κάθε ἐποχῆς ἐνσάρκωσαν καὶ καθρέφτισαν φιλοσοφία καὶ τέχνη καὶ σκοπὸς καὶ τὸν δὴ ἦταν νὰ πιάσουν τὴ σημασία τῆς ζωῆς καὶ νὰ δόσουν τὴν ἐξήγησίν τῆς ἢ μιὰ μὲ τὸ λογικὸ ἐξέτασμα, ἢ ἄλλη μὲ τὴ ζωντανὴ εἰκόνα. Καθὼς λοιπὸν στὸ φιλόσοφο ἢ καθερὸτητα τῆς σκέψης μετράει τὴ δύναμη τοῦ νοῦ του, ἔτσι στὸν ποιητὴ ἢ ζωγράφο κ' ἡ ζωντανία τῆς εἰκόνας φανεροῦναι τὴ δύναμη τοῦ δημιουργικοῦ τοῦ πνεύματος. Καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιητὲς μεγάλοι δὲ στάθηκαν βέβαια πάντα φωτινοί· οὔτε οἱ πρῶτοι εὐεὶ δὲ τὰ σημεῖα τῶν συστημάτων τους, οὔτε οἱ δεῦτεροι εὐεὶ ὅλες τις στιγμὲς τῶν ἔργων τους καὶ τῆς ζωῆς τους. Ἀδυναμία ἀνθρώπινη νὰ μὴ μπόρῃ νὰ ξεδιαλύνῃ ὅλους τοὺς κόμπους καὶ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς. Μὰ ἀπ' τὴν προσπάθειαν καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων δημιουργῶν δὲ μένουσιν λαμπάδες στὴ ζωὴ καὶ σταθμοὶ στὸ ζεῦλιγμά τῆς τὰ σκοτινὰ σημεῖα δια τους, ἀλλὰ τὰ φωτινὰ. Ὅχι ὅπου, μὴ μπορῶντας νὰ ἐξηγήσῃ φυσικὰ τὰ πράγματα, ὁ φιλόσοφος κατάρφουε στὸ ὑπερφυσικόν, ἢ ὁ ποιητὴς, ἀδυνατώντας νὰ μάς δόσῃ τὴ ζωντανὴν εἰκόνα τους, τὴν ἐκρυψε στὸ σύμβολο καὶ στὸ μυστήριον, μὰ ἐκεῖ ὅπου κ' οἱ δύο, καθένας μὲ τὸν τρόπο του, πλούτισαν τὴ ζωὴ ὁ ἕνας μὲ μιὰ παραπανιστὴ ἀποχτημένη ἀλήθεια, ὁ ἄλλος μὲ τὴν παράστασιν εὐεὶ ὁμορφιάς μιᾶς νέας ὄψης τῆς ζωῆς, μὲ τὸ ξεσκέπασμα μιᾶς νέας ἀγνωρῆς διπλᾶς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἐκεῖ δουλεύουσαν τὴ ζωὴ καὶ ἀπάνω αὐτοῦ μετριέται ἡ ἀξία τοῦ δημιουργικοῦ τοῦ πνεύματος. Μ' ἕνα λόγο ἔργο τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης δὲν εἶναι νὰ μάς σκεπάσουν τὴν πραγματικότητά εὐεὶ σοφίσματα ἢ μυστήρια, μὰ νὰ μάς τὴν ἐξηγούσιν, ἢ καθεμίᾳ μὲ τὰ δικά τῆς μισα.

Κινῶντας κανεὶς ἀπὸ μιὰ τέτλια ἀντίληψιν, δὲ θάβρῃ βέβαια τὸ μεγάλιον τοῦ Ντόντε ὡς ποιητὴν στὰ μέρη ποῦ ἡ θεία Κωμῶδια τοῦ ξεπέφτει εὐεὶ σκοτινὲς μυστικὲς ἰδεολογίας, μὰ ἐκεῖ ποῦ πλαθεῖ τὴ ζωὴ εὐεὶ ζωντανὲς εἰκόνας, ζυπνῶντας τὴν ἀνθρώπινη συγκίνησίν μὲς μὲ τὸ ἀναγκαῖον τῶν νόμων τῆς ζωῆς, μὲ τὸ μοιραῖον ποῦ νιώθουμιν νὰ κυβερνήσῃ τὴν εἰκόνα. Μὲ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν ἢ μεγάλην δημιουργικὴν ἀξίαν τοῦ Φόουστ δὲν εἶναι στὰ σύμβολα καὶ στὴς ἀλληγορίας τῶν μητέρων, τῶν κλειδιῶν, τοῦ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Ἡ ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ*

Ὁ Γεσίλας ἔτρωγε μ' ὄρεξιν καὶ τοῦτο χόρταινε τὴ Φρόσω. Ἡ Κούλια εἶχε ξεχάσει καὶ τὴν βροσιὴν τῆς ἀδερφῆς καὶ τότε δὲν ἔγινε τὸ θέλημα τῆς νὰ καθῆσθαι ἢ Παναγιούλα στὸ τραπέζιν. Ἄστραφτε δὲ ὀλοβὸν ἀπὸ χαρὰ ὅσο ἔβλεπε τὸ καπελίνον στὸ κομὸν ἀντικρίαν τῆς. Πότε νὰ τελειώσῃ τὸ φαγὶ μονάχα, γιὰ νὰ τὸ ξαναδοκιμάσῃ. Ἄν κ' ἢ Παναγιούλα στέκῃ ὀρθὴ στὴν πόρταν γιὰ ὅ,τι χρεῖα εἶναι, ἢ Κούλια βρῖσκει παντα μὴ ἀφορμὴν νὰ σηκωθῇ νὰ τὸ κοιτάξῃ καὶ ἀπὸ τὸ πλευρὸν. Ἄν δὲ φοβούταν μὴ τὴν ἀποπάρῃ πάλιν ἢ Μαρῶν, θατόπαινε νὰ τὸ φορέσῃ καὶ νὰ φάῃ μ' ἐκεῖνον στὸ κεφάλιν.

«Γεσίλα, καλῶς ἦρθες! Πάντα μ' ὑγείαν καὶ ὄρεξιν πηθ' μ' αἰ τὴ καρδιά σ' ἴ» ἀρχισε πρῶτη τις εὐχὴς ἢ

(*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 326 φύλλον.

Ἐφορίων καὶ τῆς Ἑλένης καὶ ἄλλων παρόμοιων ἔξυπνων ποιητικῶν ἐφευρεμάτων τοῦ β' μέρους, μὰ στὸ βαθιὰ ἀνθρώπινον τοῦ α' μέρους τῆς τραγωδίας καὶ γενικὰ στὸ μεγάλο ἀνθρωπιστικὸν ὄνειρον τοῦ ἢ ρωὰ τῆς. Μὲ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν ὁ Νίτσε δὲ μπορεῖ νὰ πάρῃ θέσιν στὴ μεγάλη δημιουργικὴ γραμμὴ Ἄριστοτέλη, Σπινόζα, Κάντ, Ἐγγελ καὶ Μάρξ μὲ τὸ φανταστικὸν ἐπιπόνημα τοῦ ὑπερανθρώπου, μὰ μὲν εἶναι ἕνας μεγάλος αἰσθητιστὴς τῆς ζωῆς, μὲ δυνατὴ ὄψιν γιὰ τὴν ἀξίαν τῶν πολιτισμῶν τοῦ περασμένου, ἀλλὰ κ' ἢ μὲ ἀξιοθρήνητον ἀδυναμίαν νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τους. Μὲ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν δὲν καταδικάζει κανεὶς τοὺς φίλους τοῦ Γέραρτ Ἄουπμαν, ποῦ τοῦ συμβουλεύουσαν νὰ γυρίσῃ στὴν παλιὰ ποιητικὴν τοῦ τρόπου, μὰ κλαίει ἀπὸ καρδιά τὸν δημιουργὸν τῶν «Ἰφαντῶν» καὶ τῆς «Γούνας» (Biberpelz) γιὰ τὸ θλιβερὸν πέρασμά του στὴν οὐσία καὶ πληχτικὰ καὶ κρύα ἰδεοσυμβολίσματα τῶν «Καὶ ἢ Ἰλίπα χορεύει» ἢ «Τὸ ρέειν τοῦ βροσιᾶ Κάρλου».

Κι ὅπως στοὺς μονωμένους δημιουργοὺς ἢ καταφυγὴν εὐεὶ σύμβολο καὶ στὸ μυστήριον εἶναι σημεῖα ποιητικῆς ἀδυναμίας, ἔτσι καὶ εὐεὶ ὀρισμένες ἐποχῆς τῆς ζωῆς, ποῦ ἢ μυστικοπάθεια κ' ἢ μεταφυσικὴ κυριαρχεῖ στὴν κοινωνικὴν σκέψιν, οἱ μυστικιστικὲς καὶ συμβολιστικὲς τάσεις στὴν πνευματικὴ παραγωγὴ εἶναι γνωρίσματα ποῦ τὸ πνεῦμα εἶχε χαμῆναι τὴ συνάρειαν μὲ τὴν πραγματικότητά καὶ κάτω ἀπ' τὴν ἀορισταία τοῦ συμβόλου ζητεῖ νὰ κρύψῃ τὸ ἀδυνατισμα τῆς σκέψης, τὸ χαλάρωμα τοῦ ζωτικῆς αἰσθηματός. Ἐδῶ πρέπει νὰ ζήτηθῃ καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν συρμόν τοῦ συμβολισμοῦ ἀπλώθηε τις τελευταίας δεκαετηρίδες τόσο εὐεὶ τὴν Ἑυρώπῃ. Ἡ πρόχειρη ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου εἶναι ποῦ ἢ νεωτέρα γενεὰ, βαρεμένη τὴν παραδομένη μορφήν τῆς τέχνης, γύρεψε νέους τρόπους ἔκφρασης τῆς ὁμορφιάς, καθὼς ἔκαμε καθάλλη ἐποχὴ πρῶτῃ τῆς. Κάθε ἐποχὴ εἶχε βέβαια τὸν ξεχωριστὸν τεχνικὸν τρόπον τῆς. Τὰ φιλολογικὰ ὅμως ρεύματα κ' οἱ τεχντροπῆες δὲ σχηματίζονται καὶ δὲ γενιούνται ἀπ' τὸ αὐθαίρετον θέλημα ἀτόμων, μὰ ἔχουσαν τὴν ἐξάρτησίν τους ἀπὸ τὴν καθεστῶσαν κοινωνικὴν συνείδησιν καὶ δὲν εἶναι παρὰ ἢ ἔκφρασιν τῆς συνείδησης αὐτῆς εὐεὶ ὁμορφιάς. Ἡ ποιητικὴ καὶ τεχνικὴ ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος βράδισε πάντα μὲ τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν. Ἡ ἱστορία γιὰ μάς τοὺς σοσιαλιστὰς εἶναι ἢ ἱστορία τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων». Φιλοσοφία καὶ τέχνη εἶναι καὶ αὐτὲς ἕνα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ὄπλα καὶ

σύνωρα ἕνα ἰδεολογικὸν ἔδαφος ποῦ ξεδιπλώνεται ὁ κοινωνικὸς ἀγὼνας ἢ ἔστωντας μονάχα καθρεφτίζονται. Τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀχάνε ἀπ' τὸν ἀγὼνα αὐτὸν καὶ ὁ καθένας τους, θεληματικὰ ἢ ἀθελητὰ, αἰσθάνεται κ' ἔκφραζει τὴ ζωὴν σύμφωνα μὲ τὸ αἰσθημα καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς τάξης ποῦ ἀνήκει. Ἡ τάξιν ποῦ κυριαρχεῖ στὴν κοινωνία ἀγωνίζεται πάντα νὰ βαστάξῃ τὸν κοινωνικὸν ὄργανισμὸν ποῦ τῆς δίνει τὴν κυριαρχίαν, ἢ τάξιν ποῦ δουλεύει πολεμεῖ νὰ τὸν γκρεμίσῃ. Στὴν τάξιν ποῦ κυβερνεῖ ἢ ἀποχτημένη ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη πείρα εἶναι ἀρκετὴ καὶ καμιά ὄρεξιν δὲν ἔχει νὰ πλώσῃ πρὸ μακριὰ τὸ γνωρισμὸν τῆς. Ἡ διψα τῆς γιὰ τὴν ἀλήθειαν εἶναι φυσικὸν νὰ σταματᾷ ἐκεῖ ποῦ θὰ μωριστῇ τὸν κίντυνον ποῦς μιὰ καινούρια πείρα μπορεῖ νὰ ναντρέψῃ τὴν λογικὴν βάση τῆς κυριαρχίας τῆς. Ἡ τάξιν ποῦ δουλεύει ὅμως καὶ ἀγωνίζεται γιὰ τὸ λευτέρωμά τῆς εἶναι φυσικὸν νὰ πασιλῇ νάβρῃ ἕνα λογικὸν στήριγμα ἀντίθετον ἀπὸ τὸ στήριγμα τοῦ κυρίαρχου, μιὰ ἐξήγησιν τῆς ζωῆς διαφορετικὴν, ποῦ νὰ τῆς γίνεταί ὁμελίον στὸν ἀγὼνα τῆς, νὰ τῆς τὸ νόνη τὴ δύναμιν σ' αὐτὸν καὶ νὰ τῆς τάξιν μιὰ πιθανότητα στὴν νίκην τοῦ σκοποῦ τῆς. Γι' αὐτὸ κ' εἶναι πρὸς πρόθυμην ἀπὸ τὴν κυρίαρχην νὰ γκαλιάζῃ κάθε νέα πείρα. Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ πολέμησε ἢ φιλοσοφία πάντα, μ' αὐτὸ προσέδωκε ἢ ζωὴν, αὐτὸν τὸν πόλεμον ἀγωνίστηκε μὲ τὴν καθρέφτισε μονάχα κ' ἢ τέχνην κάθε ἐποχῆς κ' ἔτσι βόθησε καὶ τὴν πρόδο τῆς ζωῆς. Ὁ ἀγὼνας κάθε τάξης ποῦ θέλει νὰ λευτερωθῇ ἀπ' τὴν σκλαβιά καὶ νανεβῆ, ἔχει λοιπὸν αἰώνια τὴν τάξιν νὰ γκολπῶνεται κάθε καινούριον γνωρισμὸν, νὰ δρᾷζῃ κάθε φῶς ποῦ χύνεταί στὸ δρόμον τῆς ζωῆς, νὰ ζητᾷ νὰ καθαρῖσῃ κάθε ἄχνα καὶ σύγνεφον, ποῦ ἔχει ἀπλώσει στὸν ὄριζοντα τοῦ πνεύματος ἢ κυρίαρχην γιὰ νὰ ὑπνωτίσῃ τὸ στερνὸν καὶ νὰ κυβερνήσῃ πρὸς ἄνετα. Τὸ ξεκαθάρισμα τοῦ νοῦ, τὸ φῶς ἦταν πάντα τὸ φλάμπουρον κάθε ἐπαναστατικῶν ἀγώνων.

Κ' ἢ σήμερον κυρίαρχην ἀστικὴν τάξιν, ὅταν ἦταν κυριαρχοῦμένη κ' ἐπαναστατικὴν, μιὰ ἀπὸ τις πρῶτες ἔγινε τῆς εἶχε νὰ ξεθολώσῃ τὰ νερὰ τῆς σκέψης τῆς ἀπ' τὴν ἐπιρροὴν τῆς φεουδαλικῆς ἰδεολογίας. Γι' αὐτὸ καὶ βλέπομε τοὺς μεγάλους φιλοσόφους τοῦ φωτισμοῦ νὰ γωνίζονται ἐναντίον τοῦ δογματισμοῦ τῆς φεουδαλικῆς φιλοσοφίας, νὰ μάχωνται γιὰ τὸ καθαρίσμα τοῦ νοῦ ἀπ' τις θρησκευτικὲς καὶ καθάλλης λογῆς προλήψεις, ποῦ στὰ δίχτυα

Φρόσω καὶ τὰ ποτήρια ἀδειάζονται.

Ὁ Γεσίλας, ἀφοῦ ἀδειασε εὐεὶ λίγο καὶ τὸ πιάτον του γιὰ δευτέρην φορὰ, σήκωσε κ' ἐκεῖνος πάλιν τὸ ποτήριον.

«Ὁ, τ'» πηθ' μ' αἰ καὶ σέβανε ἢ καρδιά σου, Φρόσω ἴ»

Τί πηθ' μ' αἰ ἢ καρδιά τῆς ἀδερφῆς, τὸ ξέρει αὐτὸς καλύτερα.

Τὰ μάτια τῆς στερνῆς θόλωσαν.

«Νὰ ζ' ἔγε ὁ κακομοῖρος ὁ πατέρας, νὰ χαίρονταν κ' ἐκίος ἴ»

Ἐνα ἀναστεινάγμα ξίφυγε τῆς Φρόσως. Μὰ ἀναστεινάγμα χαρᾶς. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θάμου Κρανιά πλανιέται στὸν ὄντα τῆς κούλιας τοῦ πρὸς ζωντανὸν ἀπ' ὅσο τὸ φαντάζεται ἢ μεγάλην κόρην του. Ὁ Γεσίλας, ἀφοσιωμένος στὸ σαπουγγὸν ποῦ ἢ Φρόσω τοῦ σαρπάζει ἀπανωτὰ στὸ πιάτον του, σὰ νὰ μὴν ἔκουσε τὸ στεναγμὸν τῆς.

«Ποτὲ μ' δὲν ἔφαγα τέτιον χαλβὰ· ποῖα ἀπ' οὐλῆς σὰς τὸν Ἰρκασιε ;»

«Μάνταψε νὰ τὸ βρῆς.»

«Ποῖος ἄλλος, βέβαια, ἀπ' τ' Μαρῶν.»

«Ἡ Μαρῶν, ἢ Μαρῶν», ἀπάντησαν οἱ δύο ἄλλες.

«Στὴν γειὰ σ' λοιπὸν Μαρῶν ἴ» εἶπε ὁ ἀδερφός καὶ τσοῦγκρισε μὲ τῆς τὸ ποτήριον του.

Καὶ τὸ φαγὶ ἐξακολούθησε.

Μὰ ἢ Μαρῶν δὲ μπορεῖ νὰ ξεναβρῇ τὴν ὄρεξιν τῆς.

«Μὰ σύγγυσε αὐτὴ ἢ βρώμα· ἀκούς ἐκεῖ νὰ θέλῃ νὰν τὴ βάλῃ στὸ τραπέζιν ἴ» θέλει νὰ δικαιολογήσῃ μὲσα τῆς τὴν ἀνορεξία τῆς. Μὰ ὅσο καὶ ἢν γυρεύῃ νὰ τὸ κρύψῃ κ' ἢ ἴδια ἀπ' τὸν ἑαυτὸν τῆς, τὸ αἰσθάνεται ποῦ δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ λόγος. Μιὰ θλίψη ἀόριστη καθίζει στὴν ψυχὴν τῆς καὶ δὲν τὴν ἀφίνει νὰ χαρῇ μὲ κ' αὐτὴν τὸν ἀδερφόν, ποῦ ἀστραφτεῖ ἀπ' τὴν χαρὰ καὶ ἀπ' τὰ χρυσὰ του ἀντικρίον τῆς—ὁ Γεσίλας καθῖσε στὸ τραπέζιν, καθὼς βρεθῆκε μὲ τὴν μεγάλην του στολή. Στιγμὲς τὸ κτορθῶναι νὰ νικήσῃ τὴν θλιβερὴν διάθεσίν τῆς καὶ γελάει καὶ παίρνει μέρος στὴν ἑμιλία γιὰ τὰ σπαθιά καὶ τὰ γολώνια πάντα, μὰ ἔξωφον τὸ μάτι πέφτει πάλιν στὸ καπελίνον τῆς ποῦ τὴν κοιτάζει ἀπὸ τὸν καναπέ, ποῦ τόρριξε πρῶτῃ τῆς, καὶ τὸ σύγνεφον τῆς θλίψης ξεαναπλώνεται μὲς τὴν ψυχὴν τῆς. Κάτι παλιόν, σδυσμένο ἀναταράζεται σ' αὐτὴν καὶ τῆς θολώνει τὴν χαρὰ τῆς μέρας καὶ τῆς βαρκαίνει ἐπίμονα τὸ νοῦ. Θέλει νὰ τὸ σβύσῃ, πολεμεῖ νὰ τὸ διώξῃ, μὰ δὲ

τους ήθελε νά τόν κρατή ή κυρίαρχη ιδεολογία, γι' αυτό και βλέπουμε τις αισθητικές θεωρίες τών επαναστατών νά πολεμάνε τόν ψευτοκλασικισμό στην τέχνη, τήν κρύα μίμηση τού αρχαίου κόσμου γυμνωμένου από τό ανθρωπιστικό ιδανικό του, πού μ' αυτό θαυματουργήσε ή 'Αναγέννηση, νά κυνηγήνε τόν άριστοκρατικό ρωμαντισμό στις θρησκευτικές κομμουνιστικές άντάρες, πού κρύφτηκε σά σέ στερνές του τάπιες, μη μπορώντας νά κατεβή σέ ξάστερο κι άνοιχτόν άγώνα.

Η άστική τάξη νίκησε κ' ή ιδεολογία της άπλώθηκε κυρίαρχη, ή πνευματική παραγωγή της άνέθηκε σέ μέγα ύψος. Όμως κάτω άπ' τήν κυρίαρχία της και τόν κοινωνικό οργανισμό άρχισε νά σηκώνη τό κεφάλι της σιγά σιγά μια άλλη τάξη, ή εργατική, και με τή δύναμή της πού βλέονα άξάνει νά φρεσειζή τό σημερινό οργανισμό τής κοινωνίας. Κ' έτσι άξαφνα, πριν νά στεριώσει ακόμα καλά καλλά τήν εξουσία της, ή άστική τάξη βρίσκει στίς ιδιο τό σημείο, πού ήταν οι φρουράδες τούς κειρούς της δικής της επανάστασης. Άπ' τήν παλιά επαναστατική της ιδεολογία κράτησε τώρα πού κυριαρχεί εκείνο μόνο πού στηρίζει λογικά τό καθεστώς πού καθιέρωσε, τό επαναστατικό της πνεύμα, ή δίψα τής αλήθειας και τού φωτισμού έδωσαν, ή λαχτάρα της γιά καινούρια πείρα, όσο αυτή δέ βοηθάει τήν ύπαρξή της, έχει ξεθυμάνει. Όλα αυτά πέρασαν στην προσπάθεια τών προλεταρίων μεταμορφωμένα σύμφωνα με τις άνάγκες της δικής τους επανάστασης. Στη θέση τών φωτιστών φιλόσοφων τού 18ου αιώνα στέκουν σήμερα οι πρόδοι τών φυσικών επιστημών κι ή ιστορικός υλισμός, τά δυό πελέκια τού επιστημονικού σοσιαλισμού, πού χτυπάνε και γκρεμίζουν κάθε πόληψη και ψ μα, πού μ' αυτά ζητάει ο κυρίαρχος νά θολώσει τόν εργατικό άγώνα. Η προλεταριακή ιδεολογία ζητάει νά καθάρσει τόν άέρα και θέλει νά ξεπλέξει ξάστερα τούς λογαριασμούς της με τήν κυρίαρχη ιδεολογία. Μα τούτη, μη μπορώντας νά τά βγάλη πέρα στίς θετικό έδαφος πού τήν προκαλούν ξαναπαίξει άντίκρια στόν καινούριο άντίπαλο τό ίδιο τό παιγνίδι, πού της έπαιξε κι αυτής ο παλιός έχτρος και τώρα σύμμαχος. Η φιλοσοφία όχυρώνεται στή μεταφυσική, στίς δισταγμούς σέ κάθε γνωρισμό της πραγματικότητας, ή ποίηση κ' ή τέχνη φορούν τό μελανό μαντίκι τού μυστηρίου. Η φωτινάδα είναι κατάπτωση της τέχνης, τό ζωντανό εικόνημα της

ζωής άνέκδοτο, ο ρεαλισμός στην τεχνική παράσταση πεζολογία. Η σκοτισμένη ιδέα, μη μπορώντας νά συμβιβαστή με τήν πραγματικότητα, τήν πηδάει κι άδράζει τήν προβολή της στίς όνειρο και στίς μυστήρια. Όπως στή φιλοσοφία ξεθάφεται ή μικροαστική ήθική τού Κάντ γιά νά κοιμίσει τόν άντάργη προλεταριο, έτσι στην ποίηση τό αγάλανό λουλούδι τού Νοβάλις ξανακθίζει γιά νάφωτισή με τήν άπόκοση νοσταλγία του μια γενιά, πού, άδύναμη νά πολεμήτη ένα θετικό άγώνα, γυρίζει στίς μυστικισμούς, καταφύγιο κάθε κοινωνικής ομάδας πού έχει καταπεσμένο τό ζωτικό ψυχόρμητο και τήν αισθηση της πραγματικότητας χαμένη. Κ' έχασε τήν αισθηση της γιατί ή πραγματικότητα τρομάζει σήμερα τήν άστική τάξη. Άν θελήσει νά ιδή και στην κοινωνία τό νόμο της εξέλιξης, πού τήν άναγκαία του ένεργεια τή δειχτηκε στή φύση, θάναγκαστή από λογική συνέπεια νά δώσει χέρι σέ μια κίνηση πού οδηγεί στην άλλαγή τού σημερινού κοινωνικού οργανισμού. Φορέα αυτής της κίνησης βλέπει τό λαό, βάνασο και χυδαίο στίς μάτια της, και μαζί με τόν "Άνε φαντάζεται τή νίκη τού εργατή ένα με τήν καταστροφή κάθε πολιτισμού. Μην έχοντας όμως και τή μαντευτική δύναμη τού ποιητή τού "Άττα Τρόλλ" γιά νά δεχτή σαν κάτι άναγκαίο αυτή τή νίκη, δέ θέλει νά πιστέψη κιόλα τή νέα πείρα της επιστήμης πώς ο βαρβαρος προλεταριος δέ θά νικήσει, αν δέ μορφωθή πρώτα κ' εκείνος, κι αν τό φανταστή γιά μια στιγμή πώς είναι δυνατό νά γίνει, οι τριχες της σηκώνονται μπρός στην ιδέα πώς είναι δυνατή ζωή σ' αυτόν τόν κόσμο δίχως σκλάβους νά δουλεύουν, κ' έτσι στίς σάστιμα της, στίς όφους της από τήν ένδεχόμενη νίκη τού σκλάβου, στίς κυρίαρχη των άγριων όρμών μέσα της, τρομάζει σαν τό φίλο μου Ραμά τήν εξέλιξη και γυρεύει νά γυρίσει τόν τροχό της ζωής στίς πίσω, φέγγεται άρρητα άθιμιτα σαν τό νεόφαντο σοφό κ. Πουλημένο, ή στούς άρχοντικούς θυμούς της φωνιάζεται έναν άλλο δράμο της ζωής όξω άπ' τό φυσικό της και μαζί με τόν ποιητή της «Παντώρας» όνειριάζεται ένα δαμαστή της υπεράνθρωπο. Πασκίζει με όλα της τά δυνατά νά ζή και νά κινείται όξω άπ' τήν πραγματικότητα, άγκαλιάζει τή φιλοσοφία τού σκεπτικισμού, χάνεται στόν πεσιμισμό όπου τήν άγγίζει ή άνάπνια της προόδου, όλα της είναι άπικιστα κι άξεδιάλυτα, μυστήρια, σύμβολα κάποιου άνέγνωρου

κι άπόκρυφου κι άξήγητου γιά πάντα. Όπου άδύνατη μεριά και σκοτινή όψη σέ μεγάλους πρόγονους δημιουργούς τις άδράζει και τις άνυψώνει σαν τό άληθινό μεγαλείο. Τό ζωντανό, τό δροσερό, τό λαγυρό, τό φωτινό, τό πράγματι, μεγάλο δέν τέ αισθάνεται, δέν τό νοεί, γιατί ο τρόμος πού έχει από τό φώς κι άπ' τήν πραγματικότητα της έπνιξε τήν άμηση αισθησή της.

*

Αυτή είναι ή ψυχολογία της κοινωνικής περιοχής πού γένησε τήν τεχνολογία τού συμβολισμού και τού μυστικισμού—του νεορωμαντισμού όπως λέγεται—άπ' άκρη σ' άκρη τής Εύρώπης. Άνάλογη κοινωνική κατάσταση της άννιξε τις πόρτες και στόν τόπο μας. Άν ή κυρίαρχη τάξη έδώ δέν ένιωσε τόν κίντυνο τού εργατή, ώστε ο φόβος από τό καθαρό ξάνοιγμα τών δευτεριών μαζί του νά τήν άναγκάσει νά πιάνει τόνετρο και τή μεταφυσική ιδεολογία, ώστόσο καμία άλλη κοινωνία δέν τό πιστεύω νάχει χάσει τήν αισθηση της πραγματικότητας σαν τή δική μας. Τις άφορμές τις άνάλυσε τόσο καθαρά ο κ. Γ. Σκληρός στίς βιβλίο του «Τό κοινωνικό μας ζήτημα», καθώς και σέ άρθρα του τυπωμένα σ' αυτές τις στήλες, ώστε νά μου άρκη έδώ νά θυμήσω άπλώς εκείνα. Όταν ή αισθηση της πραγματικότητας χάνεται, τό κίσημα ξεραίνεται και θολώνει κι αυτό, ή σκέψη, όταν δέ μπορεί νά τήν εξηγήσει, ζητάει νάβρη τρόπο νά τήν ξεφύγει, σαστισμένη από τήν άδυναμία της, καταφεύγει στην πρόχειρη άρρηση ή σέ μια άπόκρυψη ή άσαφή έρμηνεία. Μια από δαύτες στην τέχνη είναι και τό σύμβολο. Η ύποκίνηση τού συμβολισμού ήταν ξένη βεβαια στόν τόπο μας, μα ή πνευματική κατάσταση ώριμη νά τόν δεχτή, ή ψυχική διάθεση έτοιμασμένη νά πιαστή στίς βρόχια του. Τά πρώτα κρούσματα του συμπίπτουν ύστερα από τόν πόλεμο τού 97. Τό άτυχο τέλος του τί άπογοήτευση δέν έφερε στίς πνεύματα και ποιή άπελπισία άπ' τήν έθνική πραγματικότητα! Είναι φυσικό τά κοινωνικά άνταριάσματα νά τάλουθή μια άντίδραση, τό ξάνοιγμα κι ο παραιρητισμός νά φέρνη τό χαλάρομα της ένεργειας και της σκέψης. Βλέπουμε ποιή κρίση έφερε στή ρούσικη διάνοια ή τελευταία ρούσικη άντάρα. Οι χριστινοί επαναστάτες ξεπών τά ποθαρέμα τους ιστά όργια τού ερωτισμού, ή ποίηση κ' ή τέχνη πέφτει στίς δίχτυα τού μυστικισμού. Η πραγματικότητα ποτέ δέν ξεφύγε κάτω άπ' τά

μπορεί δέν τήν άφίνει τό καπελίνο άπ' τόν καναπέ. Η Κούλα λαχταράει πότε νά πιάνει στίς χείρια τό δικό της, κ' ή Μαριώ μόλις βασιτεύει και δέν τάδράζει και τά δυό, νά τά πετάξει άπ' τό παράθυρο στίς όρμους. Δέν τά υπέρχει νά τά βλέπει εκεί. Τό δώρο τάδερφου ήταν στυλιμένο μ' ένα πράσινο πουλί. Η γυάλινη ματιά του της φαίνεται πώς τήν κοιτάει άναγελαστικά, ή κόκκινη μυτίτσα του σά άνοιγοκλή και νά της ψιθυρίζει μελαγχολικά, θλιμένα :

«Τί νά με κάμης τώρα πούθι!»

«Βίβλ, κορίτσια, στην ύγεια μας!» τήν ξυπνάει πάλι άπ' τή σιγή της τό κάλεσμα τάδερφου, πού άδειάζει τό ποτήρι του, ξαναδοτώντας περισσότερο όλοένα άπ' τό καλό φαγι κι άπ' τή χαρά του.

Η Μαριώ πίνει κ' εκείνη άπ' τό δικό της με χαμόγελο βιασμένο τήν άληθμονια τού περασμένου. Γιατί τό περασμένο σά νά θείη τήμερα νάναστηθή ολόβολο, κάποια όνειρα, πού τά θάρρουμε πεθαμένα πιά γιά πάντα, ξυπνάν τή όρ' αυτή και κλαίν τριγύρω της, ξεσκίζοντας τήν καρδιά μέσα με τάντεπετρωμένα φερά. Ο ολόστραφος κι ολόχαρος άξιωματικός πχει μπροστά της τής φέρνει έπίμονα στή θύμηση μια άλλη μορφή, πού τή νειρεύτηκε

μια μέρα στίς πλευρό της έτσι χαρούμενη κι αυτή και χρυσοστολισμένη και γιά νά λέμε τήν αλήθεια με πύθο πιο θερμό άπ' όσο νειρεύτηκε τόν άδερφό. Αυτή ή μορφή, πού τά συσούμια της είχαν ευστεί και ξεθαρώσει πιά στίς νού της με τό πέρασμα τών χρόνων, τώρα μέμιας στέκει ολόζώντανη μπροστά της. Τή βλέπει άγνή και μελαγχολική νά κάθεται σέ μια άκρη κι όλ' ή θλίψη της βρίσκει αυτή τή ώρα άντίπαλο στίς στήθη της Μαριώ, σμίγει κι άναστεναζει μαζί με τή δική της βαρυθυμιά. Η Μαριώ δέν ξέρει μήπως κλαίει περισσότερο γιά κείνη παρά γιά τόν έαυτό της. Γιατί, όσο κι αν τό παλιό παιγνίδι άνάμεσε κούλιας και κάστρου ήταν γιά τά μάτια τού κόσμου ένα άπλό διασκεδάσμα της ώρας κ' ένα άπελπισμένο κινήγημα συγκυριισμού τού μέλλοντος, άφού ή ζωή έτσι τό θέλει, ως τόσο ή καρδιά δέν έμενε πάντα απλήγωτη. «Ας έλεγαν οι κακές γλώσσες ότ' ήθελαν, ή Μαριώ είχε αγαπήσει τόν πιλοχία της, τόν ξάδερφο με τό ξανθό μουστάκι, πού, ποιός τό ξέρει πού, κ' εκείνος μαραζόνει ακόμα έπιλοχίας, ο πόθος της είχε πλεγμένη κάποια εύτυχία μαζί του μακρύτερη από τού φίλιου της ώρας. Ο καημός αυτής της εύτυχίας, ο χαμός της ταραζεται σά βουρκόλακας στίς σαβάνο του κ' ή

Μαριώ δέ μπορεί νά κρατήσει πιά τά δάκρυά της. Η Φρόσω τά νομίζει δάκρυα χαράς και κλαίει κ' εκείνη στίς πλευρό της, άγκαλιάζοντας τόν άδερφό. Έίτε τά δάκρυα τών δυό αδερφάδων, είτε τάπνη νάτα ποτήρια πού άδειασε, σά νά τόν συγκίνησαν και τούτον και θύλωσαν τά μάτια του. Η Κούλα, γιά νά μην κλάψη κι αυτή, σηκώθηκε και βγήκε στίς μπαλκόνι. Μα ή λαύρα τού μεσημεριού έπλωσε τή σιγαλιά της στίς βελούχι άντίκρια Γύρισε μέσα πάλι κι άρχισε νά σηκώνη τό τραπέζι με τήν άρφανή της πλύστρας τού πατάρα.

Έτσι πέρασε τό πρώτο γιάμα τού άξιωματικού στην πατρική του κούλια. Κουρασμένος άπ' τό ταξίδι κι άπ' τό φαγι, έπεσε νά ήσυχάσει στή μέση από τή σάλα πού τού έστρωσαν γιά τή δροσιά. Η Φρόσω έάπλωσε κι αυτή, ή Κούλα πήρε τό καπέλο της και πάει μέσα κ' ή Μαριώ κάθισε μόνη στίς παράθυρο. Δοκίμασε πρωτίτιστα και τούτη νά πιασθή, αλλά δέ μπόρεσε. «Ι) νούς της γύρευε άείσα. Μα πού άέρας μες τή φλόγα τού μεσημεριού! Σέ λίγη ώρα βαθιά σιωπή βασιλέψε τριγύρω της. Δέν άκουε άλλο από τό ρουχνητό τού καπετάνου και τής Φρόσως κι άπ' τούς τζιτζηδες πού φλυαρούσαν στή μελικοκιά κοντά στή σάλα. Ο δρόμος έξω έρημος

πόδια τῆς ρούσικης κοινωνίας ὅσο σήμερα, τὸ μέλλον τῆς ρούσικης ἐπανάστασης εἶν' ἓν ἀπὸ τὰ πρὸ σκοτισμένα κοινωνικά προβλήματα. Ὅποιος μπορεῖ ἄς θυμηθῆ καὶ τὸ δικό μας σάστιμα ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ὁ νοὺς ἐπλεε σὰ μέσα σὲ μυστήριο, σκοιντάβοντας, ὅπου πάτιζε νάβρη μιὰ ἐξήγηση, ἀπὸ ἀνεξήγητο σ' ἀνεξήγητο· τὸ παρὶν θολὸ κ' ἄχαρο, τὸ μέλλον σκοτισμένο. Ἡ ἐξαρχὴς ἀνώμαλη, καθὼς τὴ λέει ὁ κ. Σκληρός, ψυχολογία τῆς ρωμαϊκῆς κοινωνίας φτανοντας στὸ κατακόρυφο ἀπὸ περιστατικά, πού δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς συλαβῆ τὴν ἔνοια, στὴ σφαῖρα τῆς τέχνης εἰχνηται γιὰ παρηγοριὰ στὸν εἰρηνισμὸν καὶ ἀδράζει μιὰ καταφυγὴ πού τῆς προσφέρεται ἑτοιμῆ ἐξωθε. Μὰ τὴν καταφυγὴ αὐτὴ τὴν ἄραξαν τὰ πρὸ ἀδύνατα πνεύματα, θὰ μοὺ πῆ κανένας; Τὴ φυσικότερο ἀπ' αὐτό! Ὁ δυνατώτερος ἀντέχει πιστότερο σὲ κάθε ἀρώστια. Μὰ τὸ κοινὸ δὲ δέχτηκε τίς νέες τάσεις πρὸς μιὰ εἰρηνία μονάχα; Ἀλλὰ ξέρομε πὼς οἱ ἰδέες μιᾶς κοινωνίας ἀλλάζουν ὕστερότερα ἀπὸ τὸ εἶναι τῆς κ' ἢ σχέση ἀνάμεσα κοινωνικὸν εἶναι καὶ κοινωνικῆς συνείδησης δὲν εἶναι τόσο ἀπλὴ κ' εὐκολοζήγητη. Ἡ κεφαλαιοκρατικὴ κοινωνία στὴν Εὐρώπῃ ἀγανάχτησε στὴν ἀρχὴ μὲ τὴ φιλοσοφίαν τοῦ Νίτσε, κ' ὅμως ὁ ποιητὴς τοῦ Ζαραθούστρα δὲν ἔκαμε τίποτε περὶ τοῦ ἢ λιγότερο παρὰ νὰ δόσῃ μιὰ ἠθικὴ ἀπολογία στὸ εἶναι τῆς κεφαλαιοκρατίας. Τὸ ἠθικὸ ἀξίωμα πέρασε ἀπ' τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τὸ κήρυγμα τῆς σκληρότητας καὶ τῆς θέλησης γιὰ ἐξουσία τί ἄλλ' εἶναι παρὰ ἡ ἰδεολογικὴ ἔκφραση τοῦ ὕλικου εἶναι τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κοινωνίας, τῆς ἐξουσίας τοῦ πλοῦτου πού στηρίζεται στὴν ἐκμετάληψη τῆς ἐργασίας; Ὁ ἴδιος πάλι ποιητὴς τοῦ ὑπεράνθρωπου δὲ μίσησε λιγότερο τὴν κυρίαρχη τάξιν ἀπὸ τὸν ὄχλον, ὅπου βλέπει κ' ὀνομαζέει τὸ λαὸν. Εἶδε τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς τῆς τάξης κατωτέρω ἀπ' τὸν ἑλληνικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Ἀναγέννησης, μὰ μὴ μπορώντας νάβρη τὴ φυσικὴ ἐξήγηση τοῦ φαινομένου, ἀδυνατώντας νὰ νοήσῃ τὸ ζετύλιγμα τῆς ζωῆς σὲ μιὰ γραμμὴ ἴσια, τὸ φαντάστηκε σὲ κύκλους, ἔλασε τὴ λογικὴ σειρὰ κ' ἔπεσε στὶς φαντασιοκοπίαις τῶν ὑπερανθρώπων, καθιερώνοντας ἔτσι τὴ θέληση τοῦ ἀτόμου ὡς κύριον τελεστήν στὴν ἐξέλιξιν τοῦ κόσμου. Δίχως νὰ τὸ θέλῃ, ἀπὸ ἀσυνκίνητην κυριαρχίαν τῶν ἀταξιστικῶν τοῦ ὄρμου μέσῃ τοῦ ἔδωσε μιὰ ἠθικὴ δικαιολογία στὴ συνείδηση τῆς σημερινῆς κοινωνίας κ' ἓν ὄπλο ἰδεολογικὸ

στὴν κεφαλαιοκρατία. Μ' ἓνα λόγο σάρκωσε στὶς φιλοσοφικὰς τῆς τάσεις τὴ συνείδηση τῆς κυρίαρχου τάξης καὶ μὲ τὰ φιλοσοφοποιητικὰ του πλάσματα ἔγινε ἓνας ἀπ' τοὺς δασκάλους τοῦ νεορωμαντισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«**ΝΕΑ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ** κατὰ κόμας ἢ συνοικίας ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ἐπὶ Ἀθην. Σ. Γεωργιάδου νομομηχανικοῦ ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως καὶ τῶν δημ. κτιρίων».

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Γεωργιάδου περιέχει τὴν ἔκθεσίν του ἀπερὶ τῆς διαιρέσεως τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τμήματα καὶ ὑποδιαίρεσεως αὐτῶν κατὰ κόμας ἢ συνοικίας ἀρχαίας καὶ νεωτέρας. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀθήνας ἔδωσε τὴν ἐγκρισίν του γιὰ τὴν καινούριαν αὐτὴν διαίρεσιν, καὶ τὸ Ὑπουργεῖον ἐπικύρωσε τὸ ψήφισμα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου μὲ Βασιλικὸν Διάταγμα.

Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ ἔγινε, κατὰ τὸν κ. Νομομηχανικόν, γιὰ ν' ἀλλάξουν οἱ ὀνοματοθεσίαις πού γινώσκονται σήμερον οἱ διάφοροι μαχαλαεὶς τῆς Ἀθήνας, «αἰτινες καίτοι χυδαίωσιν οὐσὶν καὶ κατασχύνοσιν (!) τὴν παναρμόνιον καὶ μεγαλοπρεπὴ ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐγένοντο οὐ μόνον ἀποδεχταὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ ἴαν πιθανόν (!) θέλουσι καθιερωθῆ καὶ καταστῆ μόνιμοι ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ, ἀκηθίας ἐνεκεν» (!..)

Καὶ μόνον ὁ λόγος γιὰ προγονισμόν, ἀμέσως ἀμέσως ὅλα ἔτοιμα καὶ τελειωμένα. Ἐδῶ πού κάθε πρόδο σκουντάβει σὲ μύρια ἐμπόδια, πού κάθε ἀλλαγὴ βρίσκει χίλιαις δυσκολίας, πού τὸ καινούριον γιὰ νὰ καθιερωθῆ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν πρέπει νὰ παλιώσῃ πρῶτα, — μόνον τοὺς ἀγγίζει κανένας τὴν ἐλληνοπρεπὴ τους φλέβαν, ὅλα βολέβονται στὴ σειρήνῃ.

Καὶ τὰ Πιθαραδικὰ, τὸ Γκαζοχώρι, τὰ Πετραλῶνα, τὸ Βαθρακονῆσι, ἡ Γαργαρέττα, ἡ Κασίδαν. ὅλοι αὐτοὶ οἱ μαχαλαεὶς τῆς Ἀθήνας, πού κρύβουν πίσω ἀπὸ τὸ σύγχρονον ὄνομα τους, μιὰ ἱστορίαν, μιὰ παράδοσιν, μιὰ πολύχρονη συνήθειαν, σβύστηκαν δίχως λόγον κανένα σοβαρόν, καὶ στὸν τόπον του, ξεφύτρωσαν ὁ Ἄρειος Πάγος, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος, ἡ Βασιλείαν Στωά, τὸ Δίπυλον, ὁ Κεραμεικός, ὁ

Κολωνός, τὸ Κυνόσαργες, ἡ Καλιρρόνη, ἡ Μελίτη, ἡ Σικελία καὶ τὰ τέτοια.

Καὶ τοῦτο γιὰτὶ οἱ διάφοροι τόποι μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ λέει ἀπώλεσαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ὀνομασίαν μετανομασθέντες εἰκὴ καὶ ὡς ἐτυχεν ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος. Ἄνθρωπος πού γράφει τέτοια λόγια, πόσο ἀκαθῶρος, πόσο ἀκαλλιεργητός, πόσο ἀπιστόρητος, πόσο ἀνεπιστήμονας πρέπει νὰ εἶναι! Αὐτὸς πού περιφρονητικὰ ἀνκρίνεται ὁ πρῶτος τυχόν, εἶναι ὁ λαὸς μας, πού ἔδωσε σύμφωνα μὲ μιὰ παράδοσιν καὶ μιὰ ἱστορικὴ αἰτία τὰ σύχρονα, τὰ καθιερωμένα ὀνόματα στὶς συνοικίας. Κ' ἔπρεπε νὰ ξέρῃ ὁ κ. Νομομηχανικός, ἔπρεπε νὰ ξέρῃ ὁ Δῆμος, ὁ Ὑπουργός, ὁ Βασιλεὺς, πὼς αὐτὴ ἡ ἀκαθάρτη ἀλλαγὴ, ὁ ἐξευγενισμὸς τάχατες, εἶναι πρᾶμα ἀντιεπιστημονικόν καὶ ἀντιλαϊκόν, μιὰ βρισιὰ καταμωμένη στὴν κοινὴ συνείδηση, στὴν ἱστορικὴ συνήθειαν πού καθιέρωσε τὰ ὀνόματα.

Ποίος θὰ ψάξῃ νὰ μᾶς βρῆ τί κρύβεται κάτου ἀπὸ τὸ ὄνομα Πετραλῶνα καὶ Γαργαρέττα καὶ Βαθρακονῆσι, ποιά ἐποχὴ καὶ ποιά ἱστορικὴ κλωττὴ μὲ τὰ περασμένα; Ποίος θὰ κοιταξῇ νὰ συνείδησιν τίς διαφορὰς ἱστορικὰς ἐποχάς, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἴσα μὲ τὸ μεσαιῶνον καὶ δῶθε, γιὰ νὰ ζηγήσῃ τὴν ἀφορμὴν τῆς καθιερωμένης ὀνοματοθεσίας καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀλλαγῆς τῆς, καὶ τὴν ἱστορικὴν αἰτίαν τῆς ἀλλαγῆς πού πάντα βέβαια ἡ πηγὴ τῆς θὰ εἶταν τοῦ λαοῦ τῆς συνείδησης, κ' ὄχι στῶν δασκάλων τὴν ἀντίρροπην προγονομανίαν;

Ἐκεῖνος θὰ ἔκρινε ἔργο ἀξίον, καὶ κείνος θὰ ἀπέδειξε στὸν κ. Νομομηχανικόν καὶ συντροφιὰ πὼς τὰ ὀνόματα δὲ θ' ἀλλάζοντο μ' ὅσα κ' ἔγινε, πὼς ὅσο ἀκατέμφοτα καὶ χυδαία — κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ γινώσκοντος — κ' ἂν εἶναι, θὰ μείνουν πάντα ἔτσι, γιὰτὶ ὁ λαὸς ἔτσι τὰ ἔμαθε κ' ἔτσι τὰ συνήθεισε κ' ἔτσι τὰ γράφει, καὶ τοῦτο ἀποδείχτηκε ὀλοφάνερον ἴσα μὲ σήμερα γενικώτερα στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας πού μιλεῖ. Ὅσοι χρόνια ἀγωνίζονται οἱ δασκάλαι νὰ τοῦ σηκώσουν τὴν γλῶσσαν, μὰ ὁ λαὸς χυμπαρὶνὴν ἔχει. Ἀκολουθεῖ τὸ δρόμον του, πλουτίζει τὴν δημοτικὴν του καὶ προχωρεῖ ὀλοένα μπροστά. Κ' ἐπειδὴ φροντίσανε νὰ τὸν κρατῶν κομισμένο κ' ἰμόρφωτο, γι' αὐτὸ δὲν ἔκρινε ἴσα μὲ σήμερα τὴν ἀδελείαν πού τοῦ κάνουν. Γιὰτὶ ἂν εἶχε συνείδηση τῆς ἀδικίας αὐτῆς, θὰ σηκωνόταν νὰ μπαγαλωσῇ τοὺς κομμικοδασκάλους, καὶ τοὺς πλουτοκίλλους θαυμαστὰς τους, πού εἶναι χωμένοι σὲ κάθε δημοσίαν περσιάν, γιὰ νὰ δηλητηριάζουν μὲ τίς λόζας τους τὴν ἀγνήν καὶ ἀπλὴν καὶ ζωντανὴν πλοῦσιν λαλίαν του.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

κ' φλογισμένον. Ἡ Μαριὴ συνέχισε τίς θλιβεράς τῆς σκέψεις, ἀφίνοντας τὸ βλέμμα πλάνο στὰ βουνά, πού, σκεπασμένα μὲ τὴ μεσημεριανὴ ἀχνα τους, πυρῶνταν μακριὰ στὸ βάθος στὸν ἥλιον τοῦ Ἀλωνάρη. Ὡς πού ἀποκοιμήθηκε καὶ αὐτὴ σκυμένη στὸ περῶν τοῦ παραθύρου.

Ὅταν ὕστερ' ἔνοιξε τὰ μάτια πάλι, ἡ ἀχνα εἶχε σκορπιστεῖ καὶ ἀπ' τὰ βουνά καὶ ἀπ' τὴν ψυχὴ τῆς. Περσότερο τὴν ἐσφιγγε ἓνα βῆρος στὸ κεφάλι, τὸ ἴδιο πού παραπινέθηκον πῶς εἶχαν κ' ἡ Φρόσω καὶ ὁ Γεσίλας, σὺν ζῦπνησαν καὶ αὐτοὶ σὲ λίγο.

«Μὴν ξαναπάρτε κρασί ἀπ' τὸν ἴδιον τὸν κρατὰ, τοῦ βάνει σπέρτο», εἶπε ὁ ἀδερφός, ἐνῶ σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρώμα του καὶ κάθισε στὸν καναπέ.

Ἡ Παναγιούλα ἤρθε μέσα νὰ σηκώσῃ τὰ ρούχα ἀπὸ τὸ πάτωμα.

«Ἄσ' τὰ σ' κ' τὰ καὶ σὺρε βγάλε πρῶτα ἓνα σατίλι κρῦον νερόν. εἰντε, γειά σου!» εἶπ' ὁ ἴδιος τῆς στερνθῆς, χασμουριόμενος καὶ ντερονώμενος φαρδιὰ πλατιά.

«Ἄιντε γλήγορα» τὰ σηκώνω γὰ τὰ ρούχα, πετάχτηκε ἀπ' τὴν ἄκρην ἡ Φρόσω, ἀκούοντας τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀδερφῆς.

Καὶ ντερώθηκε καὶ χασμουρήθηκε κ' ἐκείνη.

«Ἄιντε, τσακίσου!» πρόσθεσε κ' ἡ Μαριὴ καὶ μπήκε στὴν ἄλλη κάμαρα νὰ βάλῃ τὸ μπρίκι στὴ φωτιὰ γιὰ τὸν καφέ.

Ἡ Κούλα εἶπε ἀπ' τὴν κούλιαν· εἶχε πάρει τὸ καπέλον τῆς καὶ πάει νὰ τὸ δειξῇ στὴ γειτονίαν.

«Γεσίλα, ἤρθε τὸ νερόν», εἶπε ἡ Φρόσω στὸν ἀδερφόν, πού περιμένοντάς το τεντώθηκε στὸν καναπέ καὶ μισόκλεισε τὰ μάτια.

«Ἄ μπράβο, πού'ν το;»

«Ὁξω στὸ νεροχύτη.»

Ὁ Γεσίλας βγήκε ἐκεῖ, στὴν κορφή τῆς σκάλας, κρασι στὴν πόρταν τοῦ νοντά, πού ἦταν ὁ νεροχύτης.

«Ἐλα, ἀδειασέ μ' το στὸ κεφάλι· ἀγάλι· ἀγάλια ὅμως, μὴ μὲ κάμης λούτσα», εἶπε στὴν Παναγιούλα, πού καρτεροῦσε καὶ μὲ τὸ νερό, κ' ἔσκυψε στὸ νεροχύτη.

Ἡ Παναγιούλα ὑπάκουσε· δὲν εἶχε ἀδειασεῖ ὅμως ὅλον τὸ νερόν, ὅταν ἀξαφνὰ βρόντος σπαθῶν ἀκούστηκε κάτω μπρὸς στὴ σκάλα.

«Στοκτάρχα, τώρα μοὺ ζῦπνησες; πάει εἰς τὴ ὄραν, φώναξε μιὰ φωνὴ ἀπὸ κεί.

«Καλῶς τὸ Νάκα, ἔλα, ἔλα ἀπάνω», φώναξε καὶ ὁ Γεσίλας, πού γνώρισε τὴ φωνὴν. Τὰ νερά ἐτρεχαν στὰ μάτια του καὶ δὲ μπορούσε νὰ τὰ νιώσῃ.

Τὰ βήματα ἀνέβαιναν τὴ σκάλα.

«Ποίος ἄλλος εἶναι;» ρώτησε ὁ Γεσίλας, σὺν ἄκουσε πὼς τὰ πατήματα ἦταν περσότερα ἀπὸ δύο.

«Μάντεψέ τὸν!» ἀπάντησε μιὰ ἄλλη φωνὴ.

«Μωρέ, ὁ Κουλουμπέρδας...! Δὸ μ' εἶδ' τ' μπόλια.»

Ἡ Παναγιούλα τοῦ τὴν ἔδωσε καὶ ὁ Γεσίλας σκούπισε τὸ προσωπο.

«Πῶς βρισθῆκες βρέ Τιμολέο δῶ; Δὲν ἦσ'να στ'ν Κέρκυρα.» εἶπε ξανά ὁ Γεσίλας, ἀνοίγοντας τὰ μάτια.

«Ἐξάστε μεις γιὰ μακαρούνια καὶ πολπίτες; πῆγα νὰ σκάσω γιὰ πλευρόν, ἀπάντησε ὁ πρῶτος. «Καὶ γιὰ τζουρνα...» πρόσθεσε ὁ ἄλλος ἀξιωματικός.

«Ἐλατε, μπάτε μετὰ ἔμαθα εἶν' εἶδ' καὶ ὁ Σκλέπας, οὔλοι, οὔλοι εἶδ'». Τ' ἔχει, μωρέ νὰ γέ-η...!»

«Ἐάν τὸν κάψωμε τὸν τόπον!» εἶπε ὁ πρῶτος.